

Høydepunkter

Highlights

2023

Det Norske Videnskaps-Akademi

The Norwegian Academy of Science and Letters



Om Akademiet

Akademiets satsning var i år møteserien *Demokratiets tilstand 2023*. Bare rundt åtte prosent av jordens befolkning lever i velfungerende demokratier som sikrer frie valg, politisk deltagelse og grunnleggende rettigheter. Det er derfor viktig å diskutere hvordan forskning påvirkes i vår turbulente tid.

Vi står overfor store utfordringer. Stikkord er demokratitap, klimaendringer og teknologiske utfordringer i forbindelse med det grønne skiftet. For å møte disse utfordringene trenger vi mer enn noensinne vitenskap og forskning av høy kvalitet.

Akademiet har et spesielt ansvar for å løfte fram viktigheten av grunnforskning. Dette er forskning med utgangspunkt i faglige spørsmål, forskning uten umiddelbar anvendelse. Grunnforskning er helt nødvendig for å kunne lykkes med store og viktige samfunnsutfordringer. Andre viktige prinsipper for den frie forskningen er akademisk frihet, toleranse for forskjellige meninger og politisk uavhengighet.

Akademisk ytringsfrihet er grunnlaget for fri og uavhengig forskning, både i og utenfor fagfelleskapene og på tvers av landegrensene. Med en gang vi lar penger, profitt og politiske føringer bestemme hva det skal forskes på, oppstår uheldige bindinger. Under Demokratiserens møte under Arendalsuka diskuterte vi nettopp akademisk ytringsfrihet. Akademibevegelsen i Norge leverte også en felles høringsuttalelse om temaet, der hovedpunktene er at god ytringskultur i academia må bygges nedentil, hver dag. Vi mener det er behov for å tydeliggjøre de vitenskapelig ansattes akademiske ytringsfrihet og institusjonenes ansvar for å forvalte denne grunnleggende friheten.

Vitenskapelige råd er viktige når det skal tas beslutninger om ulike saker knyttet til biovitenskap, helse, energi og klimaendringer. Akademiet har jobbet tett med European Academies Science Advisory Council (EASAC) for å belyse aktuelle saker om fornybar energi, utvinning av dyphavsmineraler, fremtidens gassituasjon i Europa og utslipp av klimagasser. EASAC er en sentral aktør i Europa. Blant annet gir de europeiske akademiene uavhengige vitenskapelige råd til politikere i EU-systemet. Dette er saker jeg kommer til å jobbe videre med de kommende tre årene som en av tre nylagte visepresidenter i EASAC.

Forskere og institusjoner som Akademiet har en nøkkelrolle når fremtidens utfordringer skal løses. Akademiet har en unik anledning til å mobilisere hele vitenskapssamfunnet. Akademiets posisjon som kontaktpunkt i norsk forskning gir mulighet til å representere norsk vitenskap både nasjonalt og internasjonalt.

2023 har vært et år der Akademiet har deltatt aktivt i den forskningspolitiske debatten, samtidig som vi har bidratt som kunnskapsformidler i samfunnsdebatten. Akademiet har de siste årene etablert seg som et bindeledd mellom forskerne og politikerne når det gjelder vitenskap som grunnlag for politikkutforming.

Akademiet har særlig løftet frem vitenskapens bidrag til en bærekraftig omstilling. Dette blir også sentralt i tiden framover.

Lise Øvreås

Lise Øvreås, preses

Forside / front page:
Professor Marit Reigstad (UiT)
holdt Nansen minneforelesning
2023.
Professor Marit Reigstad (UiT) gave the Nansen Lecture at The Academy in 2023.

(Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)



Preses i Akademiet, Lise Øvreås,
professor i geomikrobiologi (UiB).

(Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)

President of The Norwegian
Academy of Science and Letters,
Lise Øvreås, Professor of
Geomicrobiology, (UiB).

(Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)

About the Academy

The meeting series *The State of Democracy 2023* has been a main project this year. Only around 8% of the world's population live in functioning democracies with free elections, political participation and basic rights. It is important to discuss how science is impacted in these turbulent times.

We face great challenges, and climate change and democratic backslide are two main issues. More than ever, we need science and high quality research to help us meet these challenges.

The Academy holds a particular responsibility to highlight the importance of basic research. This means research based on scientific questions without immediate application. Basic research is essential for important societal challenges. Other important principles are academic freedom, tolerance and political independence.

Academic freedom is the basis of free and independent research; across borders and both within and outside the professional communities. If we allow profits or politics to influence research, adverse bonds will inevitably occur. Academic freedom was the subject of one of the Democracy series' meetings, which was held during Arendalsuka. The Academy movement in Norway also made a consultation statement on this subject, stating that a solid culture for free speech in academia must be built bottom up. We think it is necessary to emphasize both the academics' rights and the responsibility of the academic institutions to ensure these fundamental rights.

Scientific advice is important for politicians making decisions regarding bio science, health, energy and climate change. The Academy works closely with European Academies Science Advisory Council (EASAC) to shed light upon current issues such as renewable energy, deep sea mining, greenhouse gas emission and the future energy situation in Europe. EASAC is central in science advice within the EU system. These are issues I will continue to work with over the next three years, as one of three newly elected vice presidents in EASAC.

Scientists and institutions like the Academy play a key role in finding solutions to the challenges of the future. The Academy holds a unique position, with its ability to mobilize the entire scientific community and by representing Norwegian science both nationally and internationally.

During the year 2023 the Academy has participated in the debate on research policy, and been a conveyor of knowledge in the public debate. Over the last few years, the Academy has established its position as a link between scientists and politicians when it comes to science advice. The Academy has especially emphasized the contribution of science towards a sustainable future, which will continue to be important in the future.

Lise Øvreås

Lise Øvreås, President

Akademiet har som formål å bidra til vitenskapens fremme. Dette er en målsetting vi strekker oss mot gjennom ulike aktiviteter.

Faglig dybde og bredde

I likhet med vitenskapsakademier i mange land, er vårt Akademi et såkalt «learned society»; en medlemsorganisasjon som favner de fremste forskerne i landet. I en del land, som for eksempel England, har man separate akademier: Royal Society favner de matematisk-naturvitenskapelige fag, ingeniørfag og medisin, mens British Academy favner de humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag. I motsetning til dette favner vårt Akademi både «science and letters», det vil si både matematisk-naturvitenskapelige fag, inkludert medisinske fag, og humaniora og samfunnsvitenskapelige fag. Dette gir oss en unik mulighet til å kommunisere på tvers av faggrenser. Tverrfaglige diskusjoner kan være utfordrende, men er nødvendige om vi skal lykkes med å forstå en kompleks virkelighet. Denne faglige bredden kan gjenfinnes i mange av våre aktiviteter. La meg trekke frem tre eksempler.

Åpne møter

En stor del av virksomheten omfatter organisering av internasjonale møter og symposier på høyt vitenskapelig nivå. Vi arrangerer i overkant av femti møter i året. Noen møter går i dybden på et fagspesifikt tema, mens andre legger til rette for tverrfaglige diskusjoner. I 2023 har vi blant annet arrangert møter om Norges sikkerhetspolitiske omgivelser etter Russlands invasjon av Ukraina, om kunstig intelligens og ChatGPT, om utvikling av mRNA-vaksiner, og om oversettelse av Bibelen.

Forskningspriser

Akademiet deler ut priser for fremragende forskning. I tillegg til Abelprisen og Kavliprisene, deler Akademiet også ut en nasjonal pris for fremragende forskning innen humaniora og samfunnsvitenskap. Bård Harstad, samfunnsøkonom ved UiO, mottok HUMSAM-prisen for sin forskning på hvordan en god og politisk gjennomførbar miljøpolitikk kan utformes.



Akademiets utvalg

Akademiets ulike utvalg arbeider med klima, forskningsetikk, menneskerettigheter og vitenskapsrådgivning for politikkutforming. Utvalgene favner forskere på tvers av faggrenser, og vi mener dette bidrar til bedre diskusjoner og forståelse og indirekte også til å fremme forståelse for vitenskapens egenverdi.

A handwritten signature in blue ink that reads "Gunn E. Birkelund".

Gunn Elisabeth Birkelund, generalsekretær

Generalsekretær Gunn Elisabeth Birkelund hilser medlemmene under årsmøtet. Birkelund er professor i sosiologi ved UiO.

Secretary General Gunn Elisabeth Birkelund greets the Academy's members at the annual meeting in May. Birkelund is a Professor of Sociology at the University of Oslo.

(Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)



Through our various activities, The Norwegian Academy of Science and Letters aims to promote science.

Academic breadth and depth

Like many science academies internationally, our Academy is a so-called "learned society"; a member's organization that gathers the country's premier scientists. Some countries have separate academies: In the UK, Royal Society encompasses the mathematics and the natural sciences, whilst the British Academy includes the humanities and the social sciences. Our Academy is an "Academy of Science and Letters", and thus includes all the fields. This gives us the unique opportunity to communicate across disciplinary boundaries. Interdisciplinary discussions can be challenging, but are a necessary means towards the understanding of a complex reality. Disciplinary diversity defines many of our activities. Allow me to show three examples.

Open Meetings

An important part of the Academy's work is organizing scientific meetings and symposia at a high standard. We organize about 50 meetings a year. Some meetings delve deep into a specific subject, whilst others open up for interdisciplinary discussions. This year we have had topics such as artificial intelligence and ChatGPT, the development of mRNA-vaccines, new translations of the Bible, and the security policy of Norway in relation to the Russian invasion of Ukraine.

Scientific Prizes

The Academy administers several prizes for outstanding achievements in science. In addition to The Abel Prize and The Kavli Prize, there is also the HUMSAM Prize: a national prize for outstanding achievements within the humanities and social sciences. Economist Bård Harstad (UiO) was awarded the 2023 HUMSAM Prize for his research on how an effective and achievable climate policy can be designed.

Committees

The Academy has committees working on climate, ethics, human rights and science advice. The committees are interdisciplinary, in order to promote discussion and understanding of the intrinsic value of science.

A handwritten signature in blue ink that reads "Gunn E. Birkelund".

Gunn Elisabeth Birkelund, Secretary General



Fullt hus på Litteraturhuset i Bergen. Nordens fremste velferdsforskere bidro til debatt om velferdsstaten i november.

Full house at the Bergen House of Literature as some of scandinavia's premier social scientists met to discuss the welfare state in relation to democracy.

(Foto / photo: Marina Tofting / DNVA)

Akademiets satsning: Demokratiets tilstand 2023

Akademiets strategi peker på demokrati som et satsningsområde i perioden 2021-2025. Årets møteserie har belyst hvordan demokratiet er under press, både her hjemme og internasjonalt. Det er krig i Europa og i Midtøsten, med ringvirkninger både regionalt og globalt. I serien *Demokratiets tilstand 2023* har vi invitert forskere og politikere til å belyse og diskutere en rekke aktuelle problemstillinger.

Ukraina-krigen og dens ringvirkninger for demokratiet ble belyst på møtet i april 2023. Påfølgende møte i serien tok for seg opptøyer og angrep på demokratiske institusjoner i demokratiske land. Dette er noe vi har sett en rekke eksempler på de siste årene, deriblant stormingen av Kongressen i USA. Hvordan vi kan forstå slike protester?

Akademisk ytringsfrihet er en viktig forutsetning for demokratiet. Dette var tema på møtet vi holdt under Arendalsuka, i samarbeid med Universitets- og Høgskolerådet og Akademiet for yngre forskere.

På møtet i Trondheim like før kommunevalget i september, belyste vi problemer knyttet til lokaldemokratiet.

Seriens siste møte ble holdt i Bergen: Her bidro flere av skandinavias fremste velferdsforskere til å belyse hvordan økende ulikhet kan utgjøre en trussel mot demokratiet. Møteserien er filmet og ligger ute på Akademiets YouTube-kanal.

The State of Democracy 2023

The Academy's strategy points to democracy as a main area of interest during the time period 2021-2025.

This year's meeting series has explored the subject of democracy under pressure, both at home and internationally. There are wars raging both in Europe and the Middle East, with global consequences. In our meeting series *The State of Democracy 2023* we have invited scientists and politicians to explore and debate a range of topical subjects, such as the Ukraine war and its consequences for democracy, attacks on democratic institutions in democratic countries, academic free speech, local democracy and the impact of economic inequality on democracy. The meetings were filmed and can be watched on The Academy's YouTube channel.



Journalist Ole Torp har vært fast moderator for møteserien *Demokratiets tilstand 2023*. Han har kyndig loset oss gjennom kompliserte diskusjoner.

Journalist Ole Torp has been presenter and moderator for the series *The State of Democracy 2023*.

(Foto / Photo: Charlotte Førde Skomsøy / Stang Media)



Mottaker av HUMSAM-prisen, Bård Harstad (UiO), tok også opp behovet for å etablere et lobbyregister for politikere. Han er professor i politisk økonomi ved Stanford University.

HUMSAM Prize laureate Bård Harstad (UiO) raised the subject of establishing a lobby register for politicians. He is Professor of Political Economy (Stanford University).

(Foto / Photo: Thomas B. Eckhoff)

Vitenskap til samfunnets nytte

Akademiets skal være en forskningspolitisk aktør, og vi ønsker å bidra til at vitenskap kommer samfunnet til nytte. Mange av Akademiets medlemmer er synlige i offentligheten som kommentatorer og debatt deltakere. Våre medlemmer har kompetanse innen et vidt spenn av tema, deriblant klima, økonomisk ulikhet, helse, krig og politisk uro.

Akademiets utvalg for vitenskapsrådgivning for politikuttforming har arrangert møter om hvordan vi bør tenke nytt om genmodifisering. De har også løftet debatten om hva som er gode veier mot en grønn framtid.

Akademiets utvalg for klima, miljø og ressursbruk har arrangert møte om synteserapporten fra FNs klimapanel, og Akademiets forskningsetiske utvalg har belyst de dødes rettigheter.

Komplekse tema har sjelden enkle svar, og vi ønsker å lage gode møteplasser hvor forskere og politikere kan diskutere for slik å bidra til økt forståelse.

Politikerne møter faglig kunnskap og innsikt, og forskerne ser kanskje tydeligere hvilke dilemma politikere må håndtere når vitenskapen bare er én av flere premissleverandører for politikuttforming.

I 2023 delte Akademiet ut HUMSAM-prisen til professor i samfunnsøkonomi, Bård Harstad (UiO). Hans forelesning i Akademiet tok for seg hvordan man kan utforme en miljøpolitikk som både er god og politisk gjennomførbar. Han er kjent for å vise hvordan økonomisk teori kan brukes til å forbedre miljøpolitikken. HUMSAM-prisen deles ut annethvert år.

Science to Benefit Society

The Academy aims to contribute to a science policy that benefits society. Several Academy members are active contributors to the public debate, representing expertise within a wide range of subjects, thereamongst climate, economics, health, war and politics.

This year the Academy's Committee for Science Advice has organized meetings on genetic modification and ways towards a greener future. The Academy's Committee for Climate, Environment and Resources has organized a meeting on the UN Climate Panel Synthesis Report. The Ethics Committee's meeting explored the subject of what rights protect the legacy and the remains of the deceased.

Complex subjects rarely have easy solutions, and we aim to contribute to a higher understanding by creating an arena for scientists and politicians to meet and discuss.

Politicians can learn from the expertise of scientists, and the scientists gain insight into political dilemmas.

Bård Harstad, professor in economics (UiO) was awarded The Academy's HUMSAM Prize 2023. His Prize Lecture at The Academy examined how economic theory can be used in forming an environmental policy that is both efficient and politically achievable.

Abelprisen 2023

Matematikkens Messi

Det var vitenskapsjournalist Alex Bellos som først omtalte årets Abelprisvinner Luis A. Caffarelli som «the Messi of Maths». The Guardians oppslag om den amerikansk-argentina matematikeren satte tonen for årets Abelpris. Et hardt prøvet Argentina hadde tatt hjem seieren i fotball-VM og en patriotisk vind feide over landet, ikke bare i idretten, men nå også i akademia og matematikken. Under den formelle regjeringbanketten på Akershus slott, benyttet Argentinas forsknings- og innovasjonsminister Daniel Filmus anledningen til å overrekke Caffarelli en Messi-fotballdrakt.

Luis A. Caffarelli (The University at Austin, Texas) fikk Abelprisen for «hans banebrytende bidrag til regularitetsteori for ikke-lineære partielle differensialligninger inkludert fri randverdiproblemer og Monge–Ampère-ligningen».



Argentinas utdannings og forskningsminister Daniel Filmus sammen med Irene Gamba og Luis A. Caffarelli da paret ble overrakt en Messi-drakt. Argentine Minister for higher education, research and innovation, Daniel Filmus with Irene Gamba and Luis A. Caffarelli when the couple were given a Messi shirt.

(Foto / photo: Lisandro Sabanes)



Luis A. Caffarelli ble tildelt årets Abelpris i Universitetets aula. H.M. Kong Harald delte ut prisen. His Majesty King Harald awarded Luis A. Caffarelli The Abel Prize.

(Foto / photo: Alf Simensen / NTB)

– Alle naturens lover, fra atomenes bevegelser til planetenes bevegelser, er beskrevet ved hjelp av differensialligninger. Dette er naturens språk. Caffarelli har beskrevet verden rundt oss i matematiske begreper, sa komitéleder Helge Holden til NRK da Caffarelli besøkte Norge under Abeluka i mai. Differensialligninger er et av de største feltene innen matematikk, uttalte Holden.

Ung og Abel

Abelprisen skiller seg fra andre priser ved at den har to formål. Det ene er å hedre en enestående prestasjon i matematikk, det andre er å støtte og stimulere barn og ungdoms interesse for matematikk.

For andre år på rad inviterte Akademiet ungdom til å feire Abeluka. Ungdommene kom fra matematikk-konkurransen UngeAbel, Abelkonkurransen, elever på MAT1100U og Tag der Mathematik (Tyskland). De unge talentene fikk møte sine matematiske idoler. På programmet stod også bedriftsbesøk hos Simula, der de lærte om kunstig intelligens.

Abelforesere / The Abel Lectures

- Professor Sylvia Serfaty: From diffusions to fluid equations: the question of regularity
- Professor Alessio Figalli: From elastic membranes to ice melting
- Professor Luis Silvestre: Fully nonlinear elliptic equations and applications

The Abel Prize 2023

The Messi of Maths

Science journalist Alex Bellos was the first to refer to Abel Prize laureate 2023 Luis A. Caffarelli as “the Messi of Maths” in an article in The Guardian. Argentina had taken home the victory in the World Cup, and a patriotic wind swept across the country, not only in sports but now also in academia. During the Abel Prize Government Banquet at Akershus Castle, Argentinian Minister of Research and Innovation Daniel Filmus gifted the laureate with a Messi football shirt.

Luis A. Caffarelli, (The University at Austin, Texas), was awarded the Abel Prize “for his seminal contributions to regularity theory for nonlinear partial differential equations including free-boundary problems and the Monge–Ampère equation.”

– All laws of nature, from the movements of atoms to the movements of planets, are described using differential equations. This is the language of nature. Caffarelli has described the world around us in mathematical terms, said chair of the Abel Committee Helge Holden to NRK during Caffarelli’s visit to Norway during the Abel week in May 2023. Holden stated that differential equations are one of the major fields in mathematics.

Young and Abel

The Abel Prize stands out from other scientific prizes in the capacity of serving two purposes: One is to honor high achievements in the field of mathematics, and the other is to support and stimulate mathematical interest in children and youth.

For the second year in a row, the Academy invited young students to celebrate the Abel week. These were representatives from the Young Abel math competition, Tag der Mathematik (Germany) and students at MAT1100U. The young talents got the opportunity to meet their idols. On the programme was also a visit to Simula, where they learned about Artificial Intelligence.



Professor Helge Holden er leder i Abelkomiteen. Chair of the Abel Prize Committee, Professor Helge Holden.

(Foto / photo: Alf Simensen / NTB)



Birgitta Elisa Oftestad (cello) (t.v.) og Per Arne Glorvigen (bandoneon) under prisseremonien i Universitetets aula. Birgitta Elisa Oftestad (cello) (to the left) and Per Arne Glorvigen (bandoneon) played Bach during the Abel Prize Ceremony at the University of Oslo’s Ceremonial Hall.

(Foto / photo: Alf Simensen / NTB)

Akademiet som medlemsorganisasjon

Akademiet er en medlemsorganisasjon. I januar 2023 hadde Akademiet 946 ordinære medlemmer. Medlemmene er fordelt på to klasser: Den matematisk-naturvitenskapelige klasse og Klassen for humaniora og samfunnsvitenskap. I dag er det opp til 140 norske medlemmer i Den matematisk-naturvitenskapelige klasse og opp til 120 norske medlemmer i Klassen for humaniora og samfunnsvitenskap.

Blant de eldste medlemmene er det en stor overvekt av menn, mens det er en noe jevnere kjønnsfordeling blant de yngre medlemmene. Medlemmer som passerer 70-årsgrensen, er fortsatt fullverdige medlemmer med forslags- og stemmerett, men deres plass blir da ledig.

17 nye medlemmer

Nye medlemmer velges en gang i året etter en nominasjonsprosess. I 2023 hadde vi gleden av å ønske 17 nye medlemmer velkommen som medlemmer av Akademiet, fire av dem utenlandske. Under årsmøtet i mai ble de invitert til å formelt motta medlemskapet. I juni samlet vi de nye medlemmene, slik at de kunne fortelle om sin forskning.



(Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)

Innvalget er viktig for Akademiets virksomhet og dets evne til å forsvare og fornye sin plass som en viktig samfunnsinstitusjon. Vi er opptatt av å ivareta hensynet til Akademiets virksomhet, til balansen mellom fagområder og mellom kjønn, og til Akademiets landsomfattende karakter.

Bare medlemmer av Akademiet kan foreslå kandidater til nye medlemmer. Medlemskap er basert på vitenskapelige meritter, og innvalget skal sikre at medlemsstokken holder et høyt faglig nivå. Som vitenskapelige meritter menes først og fremst vitenskapelig innsats innenfor – eventuelt også utover – eget fagfelt. Innsats for å fremme forståelse for forskningens betydning og rolle i samfunnet kan også vektlegges.

H.M. Kong Harald er Akademiets ærespreses. H.M. Dronning Sonja, H.K.H. Kronprins Haakon og H.K.H. Kronprinsesse Mette-Marit er æresmedlemmer av Akademiet.

Akademiet representerer norsk vitenskap ikke bare i Norge, men også vis-à-vis utenlandske akademier og internasjonale organisasjoner.

Professor Øyvind Østerud i Kavlisalen under *Demokratiets tilstand 2023*. Professor Øyvind Østerud during a talk on democracy in the Kavli Lecture Hall at The Academy.

(Foto / photo: Charlotte Førde Skomspøy / Stang Media)

A Member's Organization

The Academy is a member's organization. In January 2023 the Academy counted 946 ordinary members. The members are divided into two classes: The Class of Mathematics and Natural Sciences and The Class of Humanities and Social Sciences. Today we have up to 140 Norwegian members in the The Class of Mathematics and Natural Sciences and up to 120 in The Class of Humanities and Social Sciences.

The member mass in full is quite male dominated, but amongst the younger members the genders are more equally represented. When a member passes the age of 70, they keep their full membership, but their seat becomes available for a new member.

17 new members

New members are elected once a year after a nomination process. In 2023 we had the pleasure of welcoming 17 new Academy members, four of them international members. The new members were invited to receive their membership at the Annual Meeting in May, and in June they were invited to a new member's meeting.

The election of new members is important, and ensures the Academy's ability to renew and defend its position as an important institution in Norwegian society. Upon election several issues must be considered, thereamongst preserving the



(Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)

Academy's activity and the balance between scientific disciplines, genders and geographical association.

Only members can propose new members. Membership is based on scientific merits, and the election process shall ensure a high academic level. In addition to scientific achievements, the effort to further the understanding of the role of science in society may also be emphasized.

H.M. King Harald is the Academy's Honorary President. H.M. Queen Sonja, H.R.H. Crown Prince Haakon and H.R.H. Crown Princess Mette-Marit are honorary members.

The Academy represents Norwegian Science not only in Norway, but also in relation to international academies and organizations.

Preses Lise Øvreås sammen med tidligere forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe og Oslo-ordfører Marianne Borgen.

Preident Lise Øvreås side by side with the former Minister of Higher Education and Research Ola Borten Moe and the Major of Oslo, Marianne Borgen.

(Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)

Nansen minne-forelesning

Arven etter Nansen

Når vi trer over dørterskelen til Kavlisalen, er det maleriet av Fridtjof Nansen som møter oss, malt etter Nansens død av svigersønnen Axel Revold (1887-1962). Man kan nærmest si at Nansen våker over Akademiet.

Fridtjof Nansen (1861-1930) var vitenskapsmann, polfarer, oppdager og diplomat. Han mottok i 1922 Nobels fredspris. Akademiet markerer hans fødselsdag 10. oktober hvert år.

Årets forelesning ble holdt av Marit Reigstad (UiT – Norges arktiske universitet). Hun er prosjektleder for forskningsprosjektet

Nansen's legacy

When stepping over the threshold to the Kavli Lecture Hall, we face Axel Revold's grand full figure painting of Fridtjof Nansen. One might say that Nansen watches over the Academy.

Fridtjof Nansen (1861-1930) was a scientist, a polar explorer and a diplomat. In 1922 he was awarded the Nobel Peace Prize. The Academy marks Nansen's birthday October 10th.

This year's lecture was given by Marit Reigstad (UiT-The Arctic University of Norway). Reigstad is project manager for the research project Nansen's Legacy - Arven etter Nansen (2018-2024). This was the subject for her lecture, in which she drew the lines from Nansen's journey with *Fram* to today's research ship *FF Kronprins Haakon*. This research project examines complex processes and interactions in arctic eco systems. H.M. King Harald was present at this event.



Professor i oseanografi Fridtjof Nansen (UiO) ble innvalgt i Akademiet i 1889.

Professor Nansen became a member of The Academy in 1889.

(Foto / photo: Eirik Furu Baardsen / DNVA)

Arven etter Nansen (2018-2024). Hun skisserte linjene fra ferden med *Fram* til dagens forskningsfartøy *FF Kronprins Haakon* i sitt foredrag. Denne forskningen ser på komplekse prosesser og interaksjoner i arktiske klima- og økosystem- endringer. H.M. Kong Harald er vanligvis til stede på Nansen minneforelesning, slik også i år.

Internasjonalt arbeid og engasjement

Internasjonale relasjoner

Akademiet har også i år hatt arrangementer sammen med to av våre søsterakademier. Både Royal Society (UK) og Royal Society of Scotland har besøkt Akademiet. Akademiet tok også imot en serbisk delegasjon som ønsket å hedre Akademiets tidligere generalsekretær og professor i slaviske språk ved UiO, Olaf Broch (1867-1961). Broch var generalsekretær i Akademiet fra 1924 til 1945. Han var en pionér innenfor utforskningen av slaviske dialekter og brukte moderne metoder for å beskrive slavisk fonetikk.

Kavliprisen

Selv i år der Kavliprisen ikke deles ut, er det stor aktivitet i komiteene. I år har Akademiet jobbet med å sikre avtaler om foredrag og tv-produksjoner, blant annet med Cheltenham Science Festival og BBC. To av våre tidligere prisvinnere har holdt foredrag i Carnegie Science i Washington D.C.

VISTA

Den internasjonale VISTA-dagen er en årlig samling for representanter fra forskning, utdanning, industri og politikk. Gjennom utveksling av ideer søker man å finne løsninger på samfunnets kritiske utfordringer: klima- og energispørsmålene. I år besøkte den tyrkiske økonomen Dr. Fatih Birol Akademiet. Som administrerende direktør for Det internasjonale energibyrået (IEA) har han trappet opp det internasjonale arbeidet for å nå netto nullutslipp.

VISTA er et forskersamarbeid mellom Equinor og Det Norske Videnskaps-Akademi. VISTA ble etablert som et strategisk partnerskap i 1985 for å styrke forskningssamarbeidet mellom academia og industrien. Siden 2020 har VISTA-programmet finansiert to sentre, ett ved Universitetet i Bergen og ett ved NTNU i Trondheim.

Birkelandforelesningen

Årets Birkelandforelesning ble holdt av Dr. Jonathan P. Gardner fra NASA. Han har jobbet med James Webb-teleskopet siden 2002. James Webb-teleskopet er etterfølgeren til Hubble og gir oss muligheten til, forenklet sagt, å «se» bakover i tid. Målet er å se de første galaksene som ble dannet etter Big Bang og spore utviklingen av galakser som Melkeveien.



Dr. Fatih Birol (IEA) er nevnt blant verdens 100 mest innflytelsesrike personer av Times Magazine.

Dr. Fatih Birol (IEA) was named one of the 100 most influential people by Times Magazine.

(Foto / photo: Ola Gamst Sæther / DNVA)

Dr. Robert B.N.H. Wissing (34) ble hedret med Yara Birkelandprisen. Wissing's arbeid innen fysikken viser at galakser har sterkere magnetiske felt enn tidligere antatt. Wissing er i dag ved Institutt for teoretisk astrofysikk ved UiO.

– Dr. Wissing demonstrerer grunnforskning på sitt beste, i Kristian Birkelands ånd, sa Per Knudsen, forskningssjef i Yara. Professor Kristian Birkeland, en av Yaras grunnleggere, oppdaget at nordlys oppstår når ladede partikler fra solen fanges av jordens magnetiske felter og styres mot polene, mens forskningen til Wissing beregner hvordan magnetiske felter i galakser utvikler seg over tid.

Yara Birkelandprisen har vært utdelt til doktorgradskandidater siden 2009. Birkelandforelesningen er et årlig samarbeid mellom Yara International ASA, Universitetet i Oslo, Det Norske Videnskaps-Akademi og Norsk Romsenter.



Professor Anders Elverhøi arbeider med vitenskapsrådgivning i Akademiet som seniorrådgiver. Professor Anders Elverhøi works with scientific advice at The Academy as a senior adviser.

(Foto / photo: Ola Gamst Sæther)

International work and involvement

International relations

Like in previous years, the Academy has worked with our sister academies in 2023. The Royal Society (UK) and The Royal Society of Scotland have both visited the Academy.

The Academy also welcomed a Serbian delegation honoring the memory of Olaf Broch (1867-1961); former Secretary General of The Academy (1924-1945) and Professor of Slavic languages at the University of Oslo. Broch was a pioneer in the research on Slavic dialects, and made use of modern methods in describing Slavic phonetics.

The Kavli Prize

The Kavli Prize is biannual, but even in the years without the prize ceremonies there is a lot of activity in the committees. This year The Academy has been working towards securing deals on lectures and TV productions, thereamongst the Cheltenham Science Festival and the BBC. Two previous laureates have lectured at the Carnegie Science in Washington D.C.

VISTA

The international VISTA day is an annual gathering for representatives from science, education, industry and politics. Through lectures and debate the day aims to contribute towards solutions for some of the most critical challenges that society faces: climate and energy. This year's key note speaker was Turkish economist Dr. Fatih Birol. As CEO of The International Energy Agency (IEA) he has strengthened the international collaboration towards reaching the zero emission goal.

VISTA is a research collaboration between Equinor and The Academy of Science and Letters. VISTA was established as a strategic partnership in 1985, with the aim to strengthen the collaboration between academia and industry. Since 2020 the VISTA programme has financed two research centres: one at the University of Bergen and one at NTNU in Trondheim.

The Birkeland Lecture

This year's Birkeland Lecture was given by Dr. Jonathan P. Gardner from NASA. Gardner has been working with the James Webb telescope since 2002. The James Webb telescope is the successor of the Hubble telescope, and allows the opportunity to look back in time, so to speak. The goal is to see the first galaxies that were created after the Big Bang and thus trace the development of galaxies such as The Milky Way.

Dr. Robert B.N.H. Wissing (34) from the Institute of Theoretical Physics at UiO was this year's recipient of the Yara Birkeland Prize. Wissing's work within physics shows that galaxies have stronger magnetic fields than previously assumed.

– Dr. Wissing demonstrates basic research on its finest, in the true spirit of Kristian Birkeland, stated Per Knudsen, Research Director of Yara. Professor Kristian Birkeland, one of the founders of Yara, discovered that the northern lights occur when loaded particles from the sun are captured by the earth's magnetic fields and drawn towards the poles, whilst Wissing's research calculates the development of magnetic fields in galaxies over time.

The Yara Birkeland Prize has been awarded to doctorate candidates since 2009. The Birkeland Lecture is an annual cooperation between Yara International ASA, The University of Oslo, The Norwegian Academy of Science and Letters and Norwegian Space Centre.



Hans Rasmus Astrups familievilla er i dag et vitenskapens hus. The Astrup family villa is today the location for The Norwegian Academy of Science and Letters.

(Foto / photo: DNVA)



Et fredet hus for fremtiden

Da vi i desember 2023 feiret fredningen av Drammensveien 78, var det et resultat av en mangeårig prosess – og begynnelsen på en ny fase. Akademiets hus har stått på Byantikvarens gule liste som et verneverdig kulturminne i flere år.

– Villaen er svært godt bevart gjennom langvarig og god innsats fra Videnskaps-Akademiet, sa riksantikvar Hanna Geiran under fredningsarrangementet.

Huset som kulturhistorisk arv: Et større hele

Fredningen innebærer blant annet tilgang på fagkompetanse i samarbeid med Riksantikvaren for kommende bevaringsprosjekter. Drammensveien 78 er en del av et større hele. Husets arkitekt Herman Major Backer står som Drammensveiens egen arkitekt, med luksuriøse bygg i nr. 65, 78, 79, 88b og 88c, og til sist nr. 106, Villa Caspa (1906). Hus og hage dokumenterer byutvikling og samfunnsforhold i hovedstaden i andre halvdel av 1800-tallet.

Backer var elev av en av Norges ledende arkitekter, A.F.W. von Hanno. Fra utdanningsårene i Dresden tok Backer med seg tysk nyrenessanse i italienskpreget form til Oslo.

Fra hjem til Akademi

Fredningen tjener flere formål og dokumenterer historien til forretningsmannen og politikeren Hans Rasmus Astrup (1831–1898) og hans familie. Astrup var politiker for Venstre og blant annet statsråd i Stockholmsregjeringen.

Huset var i perioden 1887 til 1898 familievilla for statsråd Astrup, hustruen Augusta Elisabeth Lindqvist og deres ni barn. Astrup bygget seg opp innen klippfiskhandel, senere utvidet han med trelast og skipsfart. Forretningsområdene i konsernet er også motiv for kunsten i Blomsterhagen i andre etasje.

Ubi Patria, ibi bene

Den latinske inskripsjonen i taket i Blomsterhagen kan oversettes med «hvor fedrelandet er, er det godt å være». Det tolkes som et tegn på Astrups nasjonale sinnelag, en trend i tiden på slutten av 1800-tallet, og kanskje særlig for de som returnerte fra utlendighet.

Motivene i Blomsterhagen hyller norsk nasjonalfølelse. I tillegg til tradisjonelle kunstmotiv, har kunstner Mårten E. Winge kombinert det gammelnorske med det antikke; både treskjæring og vevnad er tatt inn i motivkretsen. Kanskje henspiller det på Astrups engasjement i Den Norske Husfliden?

Vitenskapshistorie

Et annet formål med fredningen er å bevare Drammensveien 78 som et eksempel på institusjons- og vitenskapshistorie. Vitenskapsmannen Waldemar Chr. Brøgger startet i 1909 kronerulling for å sikre «vitenskapens hus». Brøggers idé ble i 1910 muliggjort gjennom innsamlede midler og at Astrup-døtrene ga huset som en sjenerøs gave til Akademiet. Også hageanlegget er omfattet av fredningen.

Huset brukes i dag til åpne møter med vitenskap i sentrum. Huset er også en kulturell møteplass. Alt dette i tråd med ønsket som ble formulert av Astrups døtre i 1910. I farens ånd overlot de eiendommen til Akademiet for «... å sikre en gavnlig og værdig anvendelse frem gjennom aarene.»



A house preserved for the future

In December 2023 the Academy's house and garden at Drammensveien 78 was listed by the Norwegian Directorate of Cultural Heritage. The Academy's house has already been on the City Antiquarian's "Yellow List" for several years.

– The Villa is very well preserved through a long and thorough effort by The Academy, stated Hanna Geiran, The Norwegian Director of Cultural Heritage, during the celebratory event.

A greater whole: The house as cultural heritage

The listing of the house entails access to the professional assistance of the Directorate of Cultural Heritage in future conservational projects. Drammensveien 78 is part of a greater whole. The architect of the house, Herman Major Backer, has been referred to as The Drammensveien Architect, being responsible for the luxurious villas of number 65, 78, 79, 88b and 88c, as well as number. 106, Villa Caspa (1906). The houses and gardens illustrate urban development and societal conditions during the 2nd half of the 19th century.



Ulf Holmene (t.v), Riksantikvar Hanna Geiran og driftsjef i Akademiet, Richard H. Kvile. Ulf Holmene (to the left), Hanna Geiran (Norwegian Director of Cultural Heritage) and Richard H. Kvile. (Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)





Backer was a student of one of Norway's leading architects, A.F.W. von Hanno. From his student years in Dresden Backer brought home inspiration from German Neo Renaissance with Italian influences.

From private home to academy

The listing of the building and garden serves several purposes. It documents the history of businessman and politician Hans Rasmus Astrup (1831–1898) and his family. Astrup was a politician and minister for Venstre (The Liberal Party). From 1887 to 1898 the house was home to Astrup, his wife Augusta Elisabeth Lindqvist and their nine children. Astrup built his fortune trading fish, and later expanded to wood trading and shipping. His areas of business are depicted in the art in the Flower Garden on the 1st floor.

Ubi Patria, ibi bene

The Latin inscription in the ceiling of the Flower Garden can be translated to "Homeland is where life is good". This can be seen as a sign of Astrup's nationalistic sensibility, which was a trend during the late 1800s; perhaps especially for those who, like Astrup, had returned from abroad. Several motifs in the interior art are homages to Norwegian nationalism. Artist Mårten E. Winge has combined old Norse with antiquity, including elements of wood carving and tapestry, perhaps as a nod to Astrup's enthusiasm for Norwegian crafts.

Science history

Yet another purpose of the listing is the preservation of Drammensveien 78 as science history. In 1909 scientist Waldemar Chr. Brøgger secured funding to ensure an opportunity for the Academy to buy "the Astrup villa". This was made possible in 1910 by the two remaining Astrup sisters.

Today the house is a cultural meeting place, housing public meetings with many scientific fields. This is in line with the wishes formulated by Astrup's daughters when they entrusted their family villa to the Academy: "...to secure gainful and honorable use throughout the years."



(Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)

Presidium 2023 The Presidium 2023



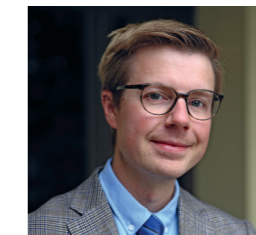
(Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)

Preses
President
Lise Øvreås



(Foto / photo: Unni Irmelin Kvam)

Generalsekretær
Secretary General
Gunn Elisabeth Birkelund



(Foto / photo: Unni Irmelin Kvam)

Visepreses
Vice President
Terje Lohndal



(Foto / photo: Thomas B. Eckhoff)

Visepreses
Vice President
Kjetil Taskén

Akademiets styre The Board 2023

Styrets leder: Preses / President: Lise Øvreås

Gunn Elisabeth Birkelund, Generalsekretær / Secretary General
Terje Lohndal, visepreses / Vice President
Kjetil Taskén, visepreses / Vice President
Kristian Ranestad
Knut Børve
Øystein Linnebo
Astri Andresen
Karin Andreassen
Cathrine Holst
Hans Munthe-Kaas
Marina Tofting, ansattrepresentant / employee representative

Varamedlemmer / Deputy Members:

Helge Jordheim
Iver B. Neumann
Einar Uggerud
Eva Halvorsen, vara for ansattrepresentant / deputy employee representative

Øyvind Sørensen, styrets sekretær / Secretary of the Board
Direktør / Executive Director

Akademiets råd og utvalg Committees

Akademiets utvalg for vitenskapsrådgivning for politikkutforming

The Academy's Science Advice Committee
Leder / Chair: Jørn Rattsø, professor i samfunnsøkonomi, NTNU
Professor of Economics, NTNU

Akademiets utvalg for klima, miljø og ressursbruk

The Academy's Committee for Climate, Environment and Resource
Leder / Chair: Nils Chr. Stenseth, professor emeritus i biologi, UiO
Professor emeritus of Biology, UiO

Akademiets forskningsetiske utvalg

The Academy's Committee of Ethics
Leder / Chair: Kirsti Strøm Bull, professor emerita ved Institutt for privatrett, UiO
Professor emerita of Law, UiO

Akademiets menneskerettighetskomité

The Academy's Human Rights Committee
Leder / Chair: Hans Petter Graver, professor ved Institutt for privatrett, UiO
Professor of Law, UiO

Akademiets komité for geomedisin

The Academy's Committee of Geomedicine
Leder / Chair: Seniorforsker Aksel Bernhoft, Veterinærinstituttet
Senior Researcher, Norwegian Veterinary Institute

Siden 1857 har medlemmene av Det Norske Videnskaps-Akademi bidratt til å fremme vitenskap nasjonalt og internasjonalt. I mange tilfeller gjør vi dette gjennom å presentere forskning på åpne publikumsmøter, slik som i møteserien *Demokratiets tilstand 2023*. Serien startet med lanseringen av boken «Hvor går demokratiet?». Boken samlet tekstene og trådene fra demokratiseringen i 2021. Møteserien bidro til fornyet diskusjon om demokratiets utfordringer anno 2023 gjennom åpne møter i Oslo, Arendal, Trondheim og Bergen.

Vitenskapens hus i Drammensveien 78 har alltid vært et viktig møtested for meningsutveksling mellom forskere og politikere. I tråd med Akademiets ønske har Riksantikvaren i år fredet Astrups familievilla og hage.



(Foto: Charlotte Førde Skomsøy / Stang Media)

Since 1857, Academy members have contributed to the promotion of science nationally and internationally.

The Academy organizes public meetings, such as the series *The State of Democracy 2023*. The series started out with a book launch of an anthology of essays from the Academy's 2021 lecture series on democracy. The 2023 series had public meetings in Oslo, Bergen, Arendal and Trondheim, discussing the challenges democracy faces today.

Drammensveien 78 has always been an important meeting place for science and politics. This year the property has been listed by The Norwegian Directory of Cultural Heritage.

dnva.no

